

ken.
heid voorbij-
aantregel te
laan na een
proponeren
ten hij zulks
aan tot den
r lang rond
ingaan, dan
rijke bekend
den.
op.
hier niet na-
enige reken-
ken hebben.
verrijmoedig-
den Syno-
wanneer wij
alleen, wan-
gen mochten.
der glippen.
bestandige
dert ons niet.
zaak te be-
kerken ten
enoege aange-
jes aan weer
ngen aan de
rpen in dezer
waardoor enz.
t voorstel.
creel voortstel
geven aan de
examineerden
maanden een
reken, waarna
schracht, tenzij
geëxamineerde
red.
nenschen van
en opgegeven.
nden om zich
voor een be-
chten.
len.
enkel woord
draverij.
ge standpunt
na zijn prae-
dus een be-
de die weken
ot hij dat aan-
zing Gods.
an principieel
eidenheid van
de kerken zijn
eschikt is voor
gemeente ge-
hebben wij ook
elen, betreden
gelijk bij elkan-
candidaten, die
het is hun om
realisme niet!
ations, van de
iten loopt daar
driehonderd.
nog niet ge-
iek hebben we
laard" meldde,
te Amsterdam.

tolische Hervormden, 23. Roomsche-Katholieken, 24. Oud-Roomschen, 25. Liberaal Kath. Christel., 26. Nederl. Israëlieten, 27. Port. Israëlieten, 28. Poolse Israëlieten, 29. Mozaïsche Israëlieten, 30. Oostenrijksche Israëlieten, 31. Russische Israëlieten, 32. Duitse Israëlieten, 33. Vrije Gemeente, 34. Ned. Protestantenvond, 35. Christen-Socialisten, 36. Religiös Soc. Verbond, 37. Theosofische Vereeniging, 38. Anthroposofische Vereen., 39. Orde van de Ster in het Oosten, 40. Christian Science, 41. Spiritisten, 42. Sabbatisten, 43. Woodbrookers, 44. Smoden, 45. Leger des Heils, 46. Nationaal Reddingsleger, 47. Bijbelsche Zendinggemeente, 48. Vrije Zendinggemeente, 49. Ned. Zendingkerk, 50. Hernhutters, 51. Gemeenschap in de volheid van Christus, 52. Alg. Chr. Gemeente, 53. Broederschap in Christus, 54. Geloof in het verbond der Zaligen, 55. Gemeente des levenden Gods, 56. Pinkstergemeente, 57. Vergadering op den grondslag van Matth. 18:20, 58. Darbisten, 59. Mormonen, 60. Kerk van Jezus Christus, 61. Zevende-dags adventisten, 62. Onafhankelijke Zevende-dags adventisten, 63. Adventisten, 64. Vereen. tot het houden van Maranatha-preken, 65. Nieuwe Gedachte, 66. Vereen. „Wie denkt, overwint", 67. Vrije gedachte.

Hierbij moeten nog gevoegd worden de verscheidene buitenlandse godsdienstige gezindten, waartoe de hier wonende of tijdelijk vertoefende Engelschen, Duitschen, enz. behooren. Zelfs zijn Mohammedanen, Boeddhisten en Confucianen in Amsterdam vertegenwoordigd.

Dit lijstje geldt dan, gelijk men gemerkt zal hebben, alleen Amsterdam.

Toch kan het niet geheel juist zijn.

Dat de schismatische kerken (in H. V.) er niet op voorkomen, kan nog daaruit verklaard, dat ze nog niet bestonden, toen het lijstje werd samengesteld.

Maar dat de Gereformeerde Kerken ontbreken is al heel wonderlijk.

En dat al die Gereformeerden en Afgescheidenen en Calvinisten bij hun juiste naam zijn genoemd is al evenzeer aan twijfel onderhevig.

Elders vonden we een ander lijstje.

Bijnaal alleen van de kerken der Gereformeerde gezindheid.

Dit liep tot twaalf of wil men tot dertien.

Behalve de Gereformeerde Kerken in Nederland, de Christelijke Gereformeerde Kerk in 1892 gesticht door hen, die bezwaar hadden tegen de vereeniging in 1892, en behalve de vele Gereformeerden, die in de Hervormde Kerk zijn, kan men nog 10 Kerken en Gemeenten tellen:

1. de Gereformeerde Gemeenten in Nederland; deze omvatten sinds 1907 de zoogen. Ledeboeriaansche Gemeenten en enkele van de vroegere Geref. Gemeenten onder het Kruis, samen 28.

2. de Oud-Gereformeerde Gemeenten; deze zijn 9 in aantal, n.l. te Amsterdam, Genemuiden, Gouda, 's Gravenhage, Kampen, Rotterdam, Scheveningen, Stolwijk en Zwolle.

3. de Oud-Gereformeerde Kerk, welke 4 gemeenten omvat, n.l. te Broek onder Akkerwoude, Brunnisse, Colijnsplaat en Zierikzee.

4. de Nederduitsch Gereformeerde Gemeente, waartoe 2 gemeenten behooren, n.l. te 's Gravenhage en St. Maartensdijk.

5. de Oud-Nederduitsch Gereformeerde Gemeente, die eveneens 2 gemeenten omvat, n.l. te Melissant en te Stad aan 't Haringvliet.

6. de Vrije Gereformeerde Gemeenten, 4 in aantal, n.l. te Amersfoort, Kooten, Melissant, en Zeist.

7. de Gereformeerde Gemeenten onder het Kruis, 2 in aantal, n.l. te Enkhuizen-Andijk en te Rijssen.

8. de Duitisch-Gereform. Gemeente te Kampen.

9. de Vrije Gereformeerde Gemeente, gewijd aan den eeredienst der Synode-Nationaal, gebouwd 1618-1619 te Achterberg (Rhenen).

10. de Gereformeerde Kerken in Hersteld Verband.

Deze lijst ziet er korrekter uit.

Of ook hierin geen groep is vergeten?

Als wij ons niet vergissen, is er nog een apart groepje, dat te Oosterbeek een kerk heeft.

Ook de Vrije Presbyteriaansche Kerk te Rotterdam zou hier kunnen zijn vermeld.

Dit dringt ons tot de vraag: wie geeft ons eens een geheel juiste statistiek?

Om de verschillende gebieden en richtingen van onzen tijd te kennen, is dit niet van belang ontbloot.

Maar dan is het gewenscht, dat men den officiëlen naam eener kerk vermeldt, indien zij er althans één heeft, tevens het aantal kerken, welke tot de groep behooren (bij de kleinere groepen liefst gespecificeerd), den naam van voorganger of voorgangers, het aantal leden ongeveer, een zoo objectief mogelijke weergave van hun standpunt.

Wie zulk een statistiek samenstelt, vindt ons blad bereid, haar op te nemen.

Naar de Donaulanden.

Wanneer dit nummer verschijnt, vertoelt schrijver dezes naar hij hoopt, in Budapest.

Reeds voor een paar jaar ontving hij de uitnodiging om in Hongarije en omliggende landen akademische voordrachten te komen houden vooral over dogmatische onderwerpen.

Deur onstapdigheden werd het gevolg geven hieraan uitgesteld tot nu.

Hoewel ik ook nu een ernstige reden tot uitstel zou kunnen laten gelden, darf ik mij, nu alles voor mijn rondreis in Hongarije, Roumenie en Tsjecho-Slowakije in orde gebracht is, niet meer te onttrekken.

Op mijn reisplan staan ook Weenen en Zürich.

om in persoonlijk contact te treden met de Gereformeerden in die beide steden.

Ik vrees echter, dat dit laatste er wel bij zal inschieten.

De moeilijkheden om voordrachten te houden en een enkele maal te preken in landen, wier taal men niet verstaat, wier graad van ontwikkeling men niet kent, met wier „volksziel" men nog niet in nauwere aanraking is geweest, worden door mij sterk gevoeld.

Als ik mij voor mijn stof praepareer, is het mij soms, of ik op avontuur steven.

En toch hoop ik, dat de zaak van het internationaal Calvinisme er door gediend zal worden.

Want hoe vreemd Calvinisten uit verschillende landen soms tegenover elkander staan, er is een eenheid der beginselen, een gemeenschap van belijden, een ware sympathie des geestes.

In een paar artikelen hoop ik in deze rubriek enkele indrukken weer te geven.

In deze rubriek.

Dat beteekent alzoo, dat ik niet bedoel een algemeene reisschets te geven, maar gedachten over het kerkelijk leven in die landen, speciaal het Gereformeerde kerkelijk leven en wat daarmee in rechtstreeksch verband staat.

Als het mij lukt eenigszins geschikte foto's te nemen, zullen die in de artikelen worden opgenomen.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Of God nog openbaringen geeft.

Van twee kanten tegelijk wordt me de bovenstaande vraag gedaan.

Of neen, eigenlijk maar van één.

M. te G. vraagt n.l., of mag aangenomen, „dat de Heere ook thans nog door droomen aan zijn kinderen den weg wijst, dien zij in ernstige omstandigheden hebben in te slaan?" Een vraag, die hij, op grond van wat hij zelf twee keer ondervond, geneigd is bevestigend te beantwoorden.

De andere brief, dien ik van d. K. te H. over dit onderwerp ontving, en die niet bepaald over openbaringen door droomen, maar over openbaringen in 't algemeen loopt, vraagt niet naar de mogelijkheid daarvan, doch constateert, met een beroep op eigen en anderer ervaring, haar werkelijkheid (ze worden dan gerekend te behooren tot de voortgaande „verlichting"), en zoekt enkel een „wetenschappelijk indenken of verklaren" ervan, door „bewijs uit de H. Schrift".

Ik Begin met het laatste verzoek.

En dat begin moet dan wezen een nederig excuus. Wetenschappelijk werk te leveren, en dan over een onderwerp als dit, is geen kleinigheid.

„Zou, vrees ik, boven mijn krachten gaan. En ik ben er dankbaar voor, dat ik niet de roeping heb, en ook niet het slachtoffer ben van den drang, die m'n brievenfchrijver geen rust schijnt te laten, om „alle dingen wetenschappelijk in te denken." Al wel, als ik het de ernstigste en belangrijkste een weinige niet of zelfs onwetenschappelijk doe.

„Denk ook, dat we met dat woord „wetenschappelijk" een beetje voorzichtig moeten zijn. Dat er tegenwoordig „Volks-Universiteiten" zijn — hoe komen we toch weer van dien ongelukkigen naam af? — maakt nog niet, dat we allemaal alles wetenschappelijk kunnen indenken.

In elk geval zullen we om niet al te onwetenschappelijk te werk te gaan, moeten beginnen met behoortlijk onderscheid te maken tusschen wat onze lezer d. K. vereenzelvigt: „verklaren" en „bewijzen uit de Schrift". Een weinige indenken of zelfs ook maar een weinige denken, kan ons, ook zonder dat het wetenschappelijk is, overtuigen, dat duizend-en-één waarheden, die uit de H. Schrift niet moeilijk te bewijzen zijn, daarmee nog allerminst verklaard werden.

Doch dit in 't voorbijgaan, en alleen maar om te waarschuwen voor het wat al te luchtig werken met woorden en begrippen.

Nu tot de zaak.

Dat is dan eerst tot de vraag van M., die ik maar niet beperkt laat blijven tot droomen, maar zoo ruim en algemeen mogelijk neem: of God nog altoos zijn volk openbaringen geeft aangaande toekomstige of andere verborgen dingen.

Wat zal ik daarvan zeggen?

Met de Schrift in de hand darf ik de mogelijkheid van zeer bijzondere leidingen Gods bij zijn kinderen, door een voor hen-zelf kenbare bewerking van hun gemoed, beïnvloeding van hun neigingen en gedachten, in verband — of ook buiten verband met een of ander Schriftwoord, met of zonder tusschenkomst van een opmerkelijke ontj meeting of ook van een droom, evenmin te ontkennen als te bevestigen.

In Zijn woord belooft de Heere Zijn volk niet, dat Hij het doen zal, en verzekert Hij evenmin, dat Hij het niet en nooit zal doen. Wat hier alleen beslissen kan, is derhalve de ervaring.

En daarnaar gerekend, schijnt de vraag bevestigend beantwoord te moeten worden.

In alle tijden zijn er kinderen Gods geweest, eenvoudige, oprechte kinderen Gods, die niet uitgingen op het buitengewone, die vreemd waren aan

de neiging om zich door iets bijzonders in 't oog te doen vallen, en die zichzelf voldoende controleerden om niet over één nacht ijs te gaan, die van dergelijke ervaringen wisten te spreken. En licht waren er nog meerdere, die ze ook konden, maar er niet van spraken.

Met name het gebedsleven is niet vreemd aan een zoo krachtig invloeden van de leidende en bestierende kracht Gods in eigen zieleleven, dat het voor ons-zelfen merkbaar wordt.

Wie het ervaar danke er zijn hemelschen Vader voor, die zich, in zoo groot ontfemen over de zwakheid van zijn kind, tot hem neerhoog.

Doch men spreke daarvan nooit als van „openbaringen"!

Dit dreigt de grens tusschen het Woord Gods en deze belovingen der vromen uit te wischen, en dringt ongemerkt op de heillooze paden der geestdrijvers.

Ook behoort het niet, zooals d. K. meent, tot wat we belijden als de voortgaande verlichting des Geestes.

Met de verlichting bedoelen we zeer bepaaldelijk een deel van het zaligmakend werk Gods in ons hart. En wel dat deel, waardoor Hij, die in alle waarheid leidt, uit het Woord ons toebrengt de kennis, die ons tot zaligheid noodig is.

Verwarring van de ervaringen, waarvan we hier nu spreken, met deze verlichting werd oorzaak, dat men er een bijzonder kenmerk van den genadestaat in ging zien, en twijfelde aan eigen staat zolang men ze niet ondervond.

Ze zijn geen openbaring en geen verlichting.

Ze behooren tot de voorzienige leiding Gods. En wie hier niet, tot schade voor zichzelf en voor anderen, een grenzenloze verwarring aanrichten wil, noeme ze ook niet geen anderen naam.

Daaruit volgt, dat ze — zooals de ervaring leert — ook waarlijk niet enkel geloovigen, maar ook wel ongelovigen ten deel vallen. Want al mag er een bijzondere voorzienigheid Gods zijn over die Hem vreezen — Gods algemeene voorzienigheid gaat ook over die Hem niet kennen.

Dit over de mogelijkheid en den aard dezer bijzondere leidingen Gods.

Eenige andere vragen over deze materie die d. K. inzond, hoop ik in een volgend nummer te beantwoorden, om aan het antwoord nog eenige opmerkingen toe te voegen, die me van belang schijnen.

V.

F.

LITERATUUR EN KUNST.

Goede woorden.

Telkens weer spreken we in onze artikelen over het vraagstuk der literatuurwaardering, practisch, als het gaat over bepaalde boeken, zoowel als theoretisch, bij de overweging van de quaestie in 't algemeen.

Steeds verdedigen we daarbij, naar men weet, de stelling, dat we als christenen zoowel met het aesthetische als met het ethische element rekening moeten houden bij onze waardebeoordeling, maar dat, zoo het gaat om één van deze beiden, om het aesthetische of het ethische, als dus het eene met het andere in tegenstelling komt, dan voor ons geldt: het ethische boven het aesthetische. Want, 'tis Dr Bavinck die het zegt, „het theïstisch wereldbeschouwen (staat) altijd als het religieus-ethische tegenover het aesthetische primair".

Deze dagen nu lezen we een brochure van Roomsche-Katholieke zijde, waarin precies hetzelfde wordt bepleit. 'Tis de uitgave van een rede, gehouden op het zesde Nederlandsch-Indische Onderwijs-Congres te Weltevreden op 18-21 Sept. 1927, over het onderwerp „Invloed van de lectuur in de jaren der karaktervorming" door P. Kerstens. Het kan wellicht zijn nut hebben, als we uit dit referaat enkele passages onzen lezers eens voorleggen ter vergelijking.

„Met bioscoop en sport", aldus de heer Kerstens „deelt het boek tegenwoordig het leeuwendeel der bezorgdheid, om niet te zeggen van den angst, bij ernstige opvoeders. En hoezeer helaas terecht! Meer en meer verloopen zij den verderfelijken kant van hun dubbelgestalte. Ze konden alle drie zegeningen zijn, in hun huidige gedaante zijn ze een vloek, een gruwelijke, satanische vloek, veel sneller, veel afdoender in hun afbraak, dan wij in onzen moezamen, bedachtzamen opbouw ooit zijn kunnen".

In dit verband stelt de spreker zich nu de vraag: „kunnen wij het boek, dat enkel in aesthetischen zin mooi is, maar afgekeerd van God, als lectuur aanvaarden?" En hij antwoordt „Neen, omdat het zijn gewichtigste taak saboteert: de zielen nader brengen tot God".

Dit antwoord vloeit voort uit de opvatting, die de referent is toegedaan aangaande kunst en schoonheid. Hij zet die uiteen met een beroep op Dr Moller, den bekenden Roomschen literatuurkenner en essayist, aldus: „De schoonheid is uitgegaan van God, de schoonheid moet terugkeren tot God: de kunst moet den mensch verheffen.

¹⁾ Ung. afdr. R. Kath. Boekhandel, G. Kolff en Co, Batavia, Weltevreden, Leiden.